

Vi tar fram en handfast plan för en omstart av Sverige

Dagens Nyheter den 28 april 2020

Sverige behöver en omstart. Just nu är vi i kris. Massiva åtgärder sätts in för att rädda liv och stoppa det ekonomiska fallet utför. Än vet vi inte när botten nås. Men förr eller senare ska Sverige startas om. Då krävs nya insatser, som hjälper till att dra i gång vårt land – samtidigt som de ska lägga grunden för en sund ekonomi. Sverige behöver då en långsiktig agenda för reformer, omvandling och utveckling.

Stockholms Handelskammare, som samlar en stor del av det svenska näringslivet, har därför beslutat att tillsätta en Omstartskommission. Den ska lägga fram konkreta förslag till hur nystarten ska gå till och hur Sveriges jobb och inkomster ska främjas framöver.

Vi som undertecknat den här artikeln kommer att skriva varsin analys av vad som krävs inom våra respektive områden – arbetsmarknad, finans-politik, skatter, bostäder, EU-samarbetet med mera. Analys och slutsatser ska överlämnas till regering och riksdag i augusti, i samband med att budgetarbetet kör i gång. Avsikten är att ge de politiska beslutsfattarna klokt och brett underlag för hur Sverige ska återvinna sin styrka efter krisen.

Kommissionens arbete är viktigt. Sverige står inför stora utmaningar:

1. Arbetsmarknaden är segregerad, och arbetslösheten har ökat starkt under krisen. Arbetslinjen måste återupprättas. Hur får vi in de arbetslösa – i synnerhet de svaga grupper som står långt från arbetsmarknaden – i reguljära jobb? Hur ska vi balansera mellan att trygga existerande jobb och skapa drivkrafter för omställning?
2. Sverige behöver en fungerande bostadsmarknad, med rörlighet och bostadsbyggande som löser bostadsbrist och trångboddhet och tacklar de undermåliga livsvillkor som finns i flera av storstädernas förorter.
3. Krisen har tillfälligt slagit sönder undervisning och kompetensutveckling. När vi nu omstartar Sverige, hur ska framtidens utbildning utformas för att bygga den kompetens som krävs? Hur ska nyanlända med svag skolbakgrund slussas in i utbildning som ger arbete?
4. Bara näringslivet kan utgöra det lok som ska dra Sverige ur krisen. Hur skapar vi starka drivkrafter för företagare och entreprenörer att satsa igen, när många livsverk har slagits sönder?
5. Hur bör skattesystemet reformeras för att stimulera till arbete, förkovran och framtidsinvesteringar? Hur bör relationen mellan skatt på arbete och skatt på kapital se ut? Bör skulduppbyggnad bli mindre attraktiv, för att skapa en sundare ekonomi?

6. Det finanspolitiska ramverket med överskottsmål har tjänat oss väl. Det har funnits att ta av i lardorna. Staten bör stimulera efterfrågan under omstarten. Men hur långt kan statskulden öka? Hur ska vi återgå till en mer normal finanspolitik och bygga nya buffertar inför framtida kriser? Hur ska vi klara personalförsörjning och finansiering av välfärdstjänsterna när befolkningen åldras?
7. Under återbyggnaden av Sverige krävs omfattande investeringar i framtidens infrastruktur. Men vilka? Hur väljer vi dem där vi får mest "bang for the buck"? Hur bör stat och näringsliv samarbeta? Och hur ska framtidens infrastruktur finansieras?
8. När vi startar om produktionen bör den klara höga miljö- och klimatkrav. Hur ska det ske? Vilka investeringar i ny teknik bör göras? Hur ska konsumtionen vridas om? Med vilka styrmedel?
9. Den tekniska utvecklingen tar språng. Under pandemin har vi vant oss vid att mötas via skärmar och appar. Hur bör vi agera för att Sverige bäst ska dra nytta av den nya tekniken, i 5G och artificiell intelligens? Och hur ska tekniken rullas ut utan skadliga effekter på jämlikhet och jobb?
10. Sist men inte minst: krisen fräter på de internationella relationerna och det mellanstatliga samarbetet. EU har svårt att enas om tillräckligt verksamma insatser mot krisen. Hur bör Sverige agera i Europa och världen för att stötta de institutioner som är de små staternas främsta värn mot stöddiga stormakter? Hur ska vi på bästa sätt värna frihandel och ett öppet samhälle?

Frågorna är många och svåra. Men de måste besvaras. Även andra länder kommer att omstarta sina ekonomier. Ett nytt konkurrenslandskap kan öppna sig.

Sverige har både goda och dåliga erfarenheter av krisbekämpning. Under 1970-talet gled vårt land ned i en hemlagad kostnadskris, som slog ut stora delar av industrin. Problemen tacklades inte med framåtsyftande reformer. I stället genomfördes ett antal halvhjärtade insatser för att bevara det gamla, inte minst via upprepade devalveringar.

Under och efter den djupa kraschen i början av 1990-talet genomfördes däremot en rad strukturella reformer för att göra den svenska ekonomin långsiktigt starkare. Däribland kan nämnas Riksbankens självständighet och ett nytt inflationsmål, nytt ramverk för finanspolitiken, EU-medlemskap, åtgärder för att stärka konkurrensen i flera sektorer, en stor skattereform och så vidare. En viktig inspirationskälla var den så kallade Lindbeck-kommissionen som mitt under krisen lade fram omfattande reformförslag.

Det är således fullt möjligt att tänka strategiskt och systematiskt även i brinnande kris. Omstartskommissionen hoppas kunna bidra till fokus, analys och konkreta policyförslag för att stödja Sveriges långsiktiga inriktning. Vi kommer att under våren och sommaren anordna seminarier och hearings om vårt arbete, delrapporter ska läggas fram – och när budgetarbetet börjar och Riksdagen öppnar, vill vi kunna bidra med en rejäl och handfast plan för hur vi omstartar Sverige.

Susanne Ackum

Tor Borg

Pontus Braunerhjelm

Lars Calmfors

Klas Eklund

Åsa Hansson

Lars Hultkrantz

Amy Loutfi

Cecilia Malmström

Oskar Nordström Skans

Maria Wetterstrand